

RÖSTEN INIFRÅN – DEN SKRIVANDE KONSTNÄREN

Hur skriva om det egna skapandet? **Caroline Slotte** berättar om sin erfarenhet av konstnärlig forskning.

”The artist’s gesture is concerned with itself. It may be concerned with other things as well, but part of it will always be directed towards itself.

A popular idea today is that the artist’s investigation can be compared to the scientist’s research. I see many problems with this thinking. I think it may deny the qualities of both fields. A scientist will always strive for a result which can be shared by other scientists, in one way or another – his or her work has a rational basis. But the artist’s activity is attached to the irrational – and its results can, it seems to me, never really be shared on an equal basis. In art, the rules will always be defined afterwards. In art, a dangerous and wonderful freedom prevails, and the only way forward is to aim for such power of expression or persuasion (of whatever kind) that in the intoxication of the moment, the intoxication of the work will be so inspiring, so well done, that resistance will be overcome – and the work will be accepted!”

An Artist’s Text Book
JAN SVENUNGSSON
Finnish Academy of Fine Arts, 2007

Text: Caroline Slotte

I skrivandet om min egen konst har jag ofta suttit med känslan av att text och verk inte riktigt möts. Som de lika polerna på två magneter stöter de varandra ifrån sig, som styrda av en osynlig kraft glider de isär. Bara med största ansträngning och endast för korta stunder åt gången når jag dithän att text och verk står mitt emot varandra, yta mot yta.

Ändå var det precis här – i letandet efter tillfredställande verbala motstycken till den konstnärliga processen – som jag kom att uppehålla mig under min tid som forskarstuderande i *Stipendiatprogrammet för konstnerisk utvecklingsarbete* i Bergen, Norge. Mitt konstnärliga forskningsprojekt, *Second Hand Stories* (Kunsthøgskolen i Bergen 2007-2011) innehöll förutom en konkret konstnärlig utforskning även en tematisk undersökning av ett återkommande ämne i min konst: förhållandet mellan minnen och objekt i den mänskliga erfarenhetsvärlden. Men det som verkligen fängslade mig under stipendiatperioden var arbetet med text och utforskandet av en röst i vilken jag kunde känna igen den inre stämman, min oartikulerade tankes röst.

Stipendiatprogrammet för konstnerisk utvecklingsarbete är en konstnärlig motsvarighet till universitetens doktorandprogram. Sett i ett internationellt perspektiv lägger det norska stipendiatprogrammet stor vikt vid den konstnärliga delen av projektet. Utveckling av konstnärlig kompetens på hög nivå är ett uttalat mål och kandidaterna förväntas använda största delen av den 3-åriga stipendiatperioden till

konkret konstskapande. Utöver det konstnärliga slutresultatet förutsätter genomförandet av stipendiatprogrammet påvisandet av ”kritisk reflektion”. Under min tid i programmet existerade det alltså en rätt stor öppenhet kring både formen på och innehållet i denna reflektion, det vill säga den skriftliga eller ”teoretiska” delen av projektet. För den enskilda stipendiaten innebar denna öppenhet en möjlighet – ja, det kunde rentav tolkas som en slags uppmaning – att experimentera med text, att undersöka olika former av skriftlighet. Vilket slags text ger mening i förbindelse med mitt projekt? Vad kan jag som utövare specifikt bidra med genom att skriva? På vilket sätt, med vilka röster eller i vilka genrer kan detta bäst ske?

Som skrivande konstnär är min inställning den att jag både kan och bör få sagt något om mitt arbete som ingen annan kunde ha gjort. I många sammanhang, institutionella så väl som icke-institutionella, förväntas konstnärer formulera sig kring pågående (eller framtida) projekt, och alltså redogöra för något som man för tillfället befinner sig mitt uppe i. Det säger sig självt att detta perspektiv påverkar skrivandet. För mig har det varit viktigt att se detta utgångsläge inte som en begränsning utan som en fördel: den skrivande konstnären förfogar över ett perspektiv som andra skribenter inom området inte har tillgång till. Han eller hon erbjuder en röst inifrån – ett kikhål in i den skapande processen.

Mitt mål var att skriva upp ett område – att blottlägga och belysa ett tematiskt rum jag visserligen befann mig i redan vid projektets början, men som trots det föreföll mig dunkelt. Tanken om textens möjlighet att minska avstån-

det mellan betraktare och konstverk var en ledstjärna. Det skriftligas roll i mitt stipendiaprojekt var uttryckligen att öka tillgängligheten, att föra det visuella, konkreta resultatet närmare betraktaren och, samtidigt, även närmare mig själv. Genom att återberätta skeenden som i vanliga fall befinner sig utanför språkets sfär strävade jag efter en större förståelse för vad det är jag gör i mitt arbete, och varför jag gör det.

När det då låter som om jag förut inte visste vad jag gjorde, så ligger det något i det. Konstverk blir förvisso inte till i ett mentalt vakuum – de blir till genom en aktiv tankeprocess, genom en rad små och stora avgöranden. Ibland tycks dessa avgöranden ske lätt och spontant, ibland blir beslut tagna efter grundligt övervägande. Gemensamt är att denna process allt som oftast sker i tysthet, avgöranden tas i en stum inre dialog. Att sätta ord

på dessa skeenden är ett effektivt sätt att lyfta dem till en ny medvetandenivå och göra dem synliga både för sig själv och för en utomstående betraktare. För det är precis här, i dessa konkreta, visuella, taktila, praktiska, konceptuella och estetiska överväganden, som vi återfinner det som kan kallas konstnärens expertis. Det är kunskap som ingen annan har samma direkta tillgång till, det är utövarens eget revir. På så vis kan skrivandet i ett konstnärligt forskningsprojekt till dels komma att handla om att göra redan existerande, tills vidare oartikulerad, kunskap tillgänglig.

Sättet man skriver på avgör vad man kan säga. Det är min övertygelse att man med en traditionell akademisk text bara kommer åt vissa delar av en konstnärlig process. Den akademisk-vetenskapliga textens krav på objektivitet, entydighet, klarhet och logisk följdriktighet har *de facto* lite gemensamt med processerna bakom konstnärligt arbete. Arbetsmetoderna och drivkrafterna bakom kreativ verksamhet är mer mångbottnade än så. Liksom det i konsten finns rum för det irrationella, det vaga, det tvetydiga – allt det inkonsekventa och komplexa i det mänskliga varandet – kan man mena att text som gör anspråk på att beskriva ett konstprojekt även i någon mån bör kunna förhålla sig till det oförklarliga. Om det är språklig närhet man eftersträvar kräver den konstnärliga processen textgenrer som är friare och följsammare, som ligger tätare upp emot skapandets egen natur än den traditionella akademiska textgenren.

I det skriftliga arbetet experimenterade jag därför med att föra samman flera olika genrer av text. Jag lät självbiografiska textfragment gå i dialog med mer diskuterande, analytiska utläggningar, lät konkreta verk- och processbeskrivningar stå vid sidan av poetiskt laddade röster. Genom att låta text komma till spontant i den genre som faller sig mest naturlig kan olika nivåer av den kreativa processen bli synliga. Samtidigt är detta en metod som gör det möjligt för intuitionen att verka i skrivandet – på samma vis som den verkar i det konstnärliga arbetet. Skrivandet blir inte per automatik ofokuserat bara för att det inte är behårt intellektuellt styrt.

Den skrivande konstnären förfogar över ett perspektiv som andra skribenter inom området inte har tillgång till. Han eller hon erbjuder en röst inifrån.

Det ligger nära till hands att föreställa sig att en period som forskarstuderande sätter sin prägel på den fortsatta konstnärliga verksamheten och då kanske främst på så vis att de reflekterande elementen fortsätter att spela en central roll. Trots att jag har framhållit det processnära skrivandet som en värdefull insikt har en kritiskt analyserande hållning på inga vis tagit över min konstnärliga praktik. Forskningsperioden har framför allt lärt mig vikten av att skilja mellan olika stadier i det kreativa arbetet: det ordlösa, öppna trevandet som ofta inleder ett projekt, i kontrast till

en mer cerebral hållning där mental och tidsmässig distans är avgörande. Det konstnärliga arbetets intuitiva fas är ett sårbart moment i arbetsprocessen och en allt för rigid analyserande hållning kan här göra direkt skada. Det är min övertygelse att ett element av icke-ifrågasättande, planlös utforskning är avgörande för det konstnärliga slutresultatet – att den komplexitet och integritet som återfinns i god konst är kvalitéer det helt enkelt inte är möjligt att tänka sig fram till och att skapandet därför blir verkligt intressant först när det innehåller ett tillräckligt mått av famlande i blindo.

Konstnären **Caroline Slotte** (f.1975) bor och är verksam i Helsingfors. Åren 2007-2011 var hon forskare i the Norwegian Artistic Research Fellowship Programme samt medverkade även i det tvärvetenskapliga forskningsprojektet Creating Art Value (Bergen Academy of Art and Design, Dept of Specialised Art), finansierat av the Research Council i Norge. Vid Bergen Academy of Art and Design har hon avlagt sin magistersexamen i keramik.

I Slottes konstnärskap har omarbetandet av gamla saker och material en central roll. Återkommande teman är spänningarna mellan det vardagliga och det oväntade. På senare tid har hon ägnat sig allt mer för olika material uppfattas och känns igen, genom att vid första intryck skapa illusionen av att ett föremål är gjort av ett annat material än vad det egentligen är gjort av.

Slottes verk har ställts ut på the Museum of Arts and Design (New York), the Victoria & Albert Museum (London), Röhsska Museum (Göteborg), Design Museum (Helsingfors) och the Museum of Decorative Arts (Oslo).

Källa: carolineslotte.com

Caroline Slotte är konstnär

Caroline Slotte: *Landscape Multiple*